

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Тема. Апостроф. Позначення м'якості приголосних.

Мета: узагальнити та систематизувати знання про вживання апострофа та м'якого знака, удосконалювати правописні вміння та навички; розвивати комунікативну компетентність, формувати навички, вибирати головне, узагальнювати, систематизувати; виховувати повагу до рідного слова.

Основні терміни: апостроф.

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, таблиці, схеми.

Тип уроку: комбінований.

Формуємо компетентності: ключові: основні компетентності у природничих науках і технологіях (уміння швидко й ефективно шукати інформацію; використання різних видів читання для здобуття нових знань); уміння вчитися впродовж життя (визначення мети навчальної діяльності та способів її вдосконалення; планування й організація власної навчальної діяльності; постійне поповнення власного словникового запасу; використання української мови в різних життєвих ситуаціях); обізнаність і самовираження у сфері культури (використання української мови як державної для духовного, культурного й національного самовияву); **предметні:** ознайомлення з орфограмою «Правила вживання апострофа», ознайомлення на письмі м'якості приголосних.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

II. Актуалізація опорних знань.

- *Перевірка домашнього завдання*

III. Ознайомлення з темою й метою уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Викладач

На уроці ми з вами працюватимемо над темою «Апостроф. Позначення м'якості приголосних.». За урок ви маєте знати правила вживання апострофа та

знака м'якшення, уміти правильно вимовляти слова з апострофом та м'яким знаком, вільно користуватися ними в мовленні.

IV. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу.

Теоретична хвилинка

Апостроф

- Це наймолодший знак нашого письма.
- З'явився в українській граматиці для позначення роздільної вимови.
- Назва знаку взята з давньогрецької мови, що означає : кривий, зігнутий, повернутий.

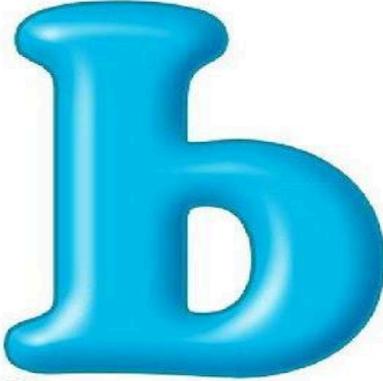
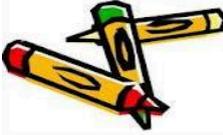

Щоб приголосний був твердим, Апостроф ставлять поруч з ним. Цей знак у тих словах стоїть, Де далі йдуть **я, ю, є, ї**.

Робота з таблицями «Вживання апострофа»

Правила вживання апострофа	
Ставиться апостроф	Не ставиться апостроф
1. Після букв, що позначають губні б, п, в, м, ф перед я, ю, є, ї у корені слова:	
якщо перед ними немає іншої літери на позначення приголосного, крім р слов'Яни, М'Ята, М'Який, М'Яч, здоров'Я, П'Ять, торФ'Яний, верБ'Я, черВ'Як, розВ'Язати, розМ'Яти, розП'Ятий	якщо перед літерою на позначення губного стоїть приголосний, що належить до кореня тьМЯний, різьБЯр, духМЯний, рутВЯний, СВЯтослав, моркВЯний, мавПЯчий
2. Після префіксів, перед я, ю, є, ї :	
якщо префікс закінчується на літеру, що позначає приголосний: <u>від</u> 'Ємний, <u>без</u> 'Ядерний, <u>під</u> 'їзд	якщо префікс закінчується на літеру, що позначає голосний: <u>при</u> 'їзд, <u>ви</u> Явити, <u>по</u> Єднати після префікса перед наступними і, а, у, е, о : <u>зе</u> кономити, <u>за</u> гітувати, безіменний
3. У складних словах:	
<u>трьох</u> 'Ярусний, <u>пів</u> 'Юрти, <u>пів</u> 'Яблука, <u>дит</u> 'Ясла
4. Після р перед я, ю, є, ї :	
якщо р у кінці складу (вимова є роздільною): сузіР'Я, буР'Ян, міжгіР'Я	якщо р на початку складу, коли я, ю, є позначають його м'якість: РЯсно, зоРЯ, РЄлін, кРЮк
5. У власних назвах після к перед я :	
ЛуК'Ян, ЛуК'Яниха, ЛуК'Янівна, ЛуК'Янчук, ЛуК'Янівка...

М'який знак вживаємо:

Після м'яких приголосних **д, т, з, с, дз, ц, л, н** у кінці слова та складу

Ті**нь**, моло**дь**, гед**зь**, сі**ль**, су**ть**, загал**ь**ний, бли**зь**ко, во**сь**мий, борот**ь**ба

М'який знак пишеться	М'який знак не пишеться
<p>1. На кінці числівників:</p> <p>а) простих п'ять, шість, дев'ять, десять: <i>п'ять яблук, шість книжок;</i></p> <p>б) складних одинадцять — двадцять, тридцять: <i>дванадцять місяців, сімнадцять років.</i></p> <p>2. У непрямих відмінках:</p> <p>а) простих числівників три, чотири: <i>чотирьох яблук, трьома учнями;</i></p> <p>б) усіх збірних (крім двоє, семеро, восьмеро): <i>п'ятьох немовлят, дев'ятьом рибах</i></p>	<p>1. У складних числівниках у кінці першої частини: <i>шістнадцять-шістнадцятьом.</i></p> <p>2. У кінці простих числівників (окрім п'ять, шість, дев'ять, десять): <i>два сини, три стільці.</i></p> <p>3. У кінці простих числівників (окрім одинадцять — двадцять, тридцять): <i>сорок учнів, сімдесят кілометрів.</i></p> <p>4. У непрямих відмінках перед закінченням у числівниках: простих (окрім три, чотири) та збірних (таких як двоє, семеро, восьмеро): <i>двох учнів, сімом птахам</i></p>

Доберіть власні приклади вживання апострофа та знака м'якшення

Викладач

Перед м'якими, пом'якшеними й шиплячими приголосними м'який знак вживаємо лише в таких випадках:

- для позначення м'якості [л']: *їдальня, сільський, пальці, більший, Гальченко, Михальчук;*

- у непрямих відмінках і в присвійних прикметниках, якщо м'який знак є в початковій формі: *скринька – в скриньці, Кузьма – Кузьмі: кицька – кицьці, кицьчин: нянька – няньчин, няньці (але: казка – у казці, землянка – у землянці, маланчин, Матилинці)*; а також у формах наказового способу дієслів: *візьми – візьмемо, візьміть*;
- у дієсловах на – **ться**, а також в інших дієслівних формах перед –**ся (-сь)**, якщо м'який знак є у формі без –**ся**: *обговорюється, відзначається, звертаються, ставляться, стань- станься, підводь – підводься (але: підніс - піднісся, ріс – розрісся)*.

Винятки: *тьмянний, різьбяр, няньчити, бриньчати, Маньчжурія, женьшень.*

В іншомовних словах м'який знак пишеться після зубних також перед **й, я, ю, є, ї** та в інших випадках відповідно до літературної вимови: *павільйон, компаньйон, порт'єра, ательє, пасьянс бракон'єр, мільйон, Нью-Йорк, Танганьїка, Лавуазьє, Дьяконов, асфальт, фільм, бюлетень (але: мадяр, нюанс, дюна, тубик, люкс, Цюрих, Аляска; а також не після зубних: Бйорнсон, Жєн, хюстон, барєр)*.

В українських власних назвах **м'який знак** перед **я** не ставиться: *Наталя, Тетяна Уляна, Омелян, Касян, Севастян, Дяченко, Косяченко, Третяк.*

Робота з підручником

Вправи: 337, 338, 339.І

Тренувальні вправи

Творчий диктант.

1. Від поданих слів утворіть нові з орфограмою «Вживання апострофа». Гора, двір, їсти, язик, Дніпро, яблуко, право, єднання, дощ, брова, жнива, яр, Азов, їхати, риба, ребро, кров.
2. Запишіть слова, уставте, де треба, апостроф, поясніть орфограми.
3. Поясніть значення виділених слів.

Реп..**я**х, п..**я**тдесят, арф..**я**р, дев..**я**тсот, роз..**я**трити, з..**я**совано, духм..**я**но, **серм..**я**га**, хутор..**я**нин, сер..**я**йозний, пор..**я**рядок, зв..**я**зок, без..**я**зикий, тьм..**я**но, цв..**я**х, присв..**я**та, Солов..**я**йов, медв..**я**ний, дзв..**я**кнути, розв..**я**зано, помор..**я**нин, св..**я**то, харків..**я**нин, під..**я**р..**я**, сузір..**я**, **вар..**я**г**, від..**я**їзд, різьб..**я**р, мавп..**я**ча, при..**я**їзд.

4. *Запишіть слова, уставляючи, де треба, знак м'якшення.*

Кавказ..кий, юр..ма, абстракціоніст..с..кий, різ..бяр, арал..с..кий, камін..чик, ремін..чик, щіл..ний, емул..сія, мален..кий, електропаял..ник, астрахан..ці, щонаймен..ший, нян..чити, економіч..ний, шахтар..с..кий, емал..ований.
Долон.., сукон.., міл..ко, в'яз..кіст.., дяд..ко, майбут..н..ого, повіс..т..ю, слиз..кий, кул..ка, дон..чин, невіст..ці, русал..чин, волен..ка, зозул..ка, зозул..чин, зозул..ці, пот..марився, в тан.. ці, піс..ня, насін..ня, різ..ба, парасол..ка, парасол..чин, парасол..ці, Хар..ків, кіл..кіст.., т..охкати, козац..кий, Кас..ян, Омел..ян, Омел..чук, жмен..ка, у жмен..ці, у таріл..ці, кущ.., бондар.., мен..ше, хвилин..ка, хвилин..ці, Севаст..ян, роздоріж..жя, вітал..ня, плат..ня, Стапан..чишин, тон..ше.

5. *Вибірково-розподільна робота*

Подані іменники в давальному відмінку однини запишіть у дві колонки:

1) у яких треба вставляти знак м'якшення, 2) у яких не треба.

Квіт..ці, жін..ці, авос..ці, бджіл..ці, очеретян..ці, жмен..ці, гус..ці, свин..ці, галуз..ці, стеблин..ці, кізон..ці, мис..ці, однокол..ці (візок на двох колесах), внучен..ці, снігурон..ці, колис..ці, оболон..ці, нян..ці, тріс..ці, сопіл..ці.

V. Домашнє завдання.

1. Вивчити теоретичний матеріал уроку.
2. Виконати вправу 344 на стор.99 та тестові завдання за посиланням:
<https://vseosvita.ua/test/pravopys-prefiksiv-ta-sufiksiv-190490.html>

VI. Підсумок уроку.

Завдання учням

Виконайте тестові завдання

1. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А ум..ятина, знічев..я, харків..янин
Б мр..яка, міжз..їздівський, реп..ях
В кам..яний, м..ясниці, горохв..яний
Г сум..яття, недокрів..я, р..ябенський
Д дит..ясла, пів..аркуша, розп..яття

2. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

- А В..ячеслав, Св..ятослав, Валер..ян

Б в..йокати, Лук..янівка, напівм..який
В пів..ями, без..ініціативний, п..явка
Г пред..явник, пів..Європи, пів..айця
Д бур..янець, без..язикий, об..ємний

3. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

А Примор..я, подвір..я, пор..ядок
Б в..юнитись, зап..ястний, арф..яр
В Р..єпін, прем..єр, солом..яний
Г кар..єра, трав..яний, кр..якати
Д багр..яний, пів..єпархії, бар..єр

4. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

А мор..як, поголів..я, полум..яний
Б подзв..якувати, п..яльця, верф..ю
В краков..як, міл..ярд, об..їздити
Г міжгір..я, голуб..я, зв..язковий
Д кожум..яка, безриб..я, кур..ява

5. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

А хом..ячисько, кур..йоз, надвечір..я
Б в..язи, св..ятилище, сухом..ятка
В бур..ячиння, крем..яний, прив..ялий
Г вітр..як, в..єтнамець, стерв..ятник
Д Стеф..юк, Лук..янчук, Солов..яненко

6. Апостроф треба писати в усіх словах рядка

А темр..ява, валер..янка, Прип..ять
Б пан..американський, в..язка, б..є
В роз..ївся, хлоп..ятко, пів..ящика
Г дріб..язковий, гр..ядка, любов..ю
Д тр..юк, переджнив..яний, узгір..я

7. Апостроф треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка

А Мін..юст, без..язикий, сузір..я
Б ругв..яний, відв..язати, бур..ян
В рум..яний, р..ядок, торф..яний

Г розм..який, різьб..яр, дит..ясла

Д об..єктив, солов..їний, зор..яний

8. Знайдіть рядок, у якому в усіх словах пропущено м'який знак:

А кін..чик, рязан..ський, шіст..сот;

Б незабут..ній, вісім..сот, слиз..кий;

В т..мяний, десятиріч.., казан..ський;

Г кін..ський, камін..ці, нян..чити;

Д жен..шень, велетен..ський, цвірін..чати.

10. Знайдіть слово з буквосполученням «-нц-»:

А вишен..ці;

Б жмен..ці;

В дон..ці;

Г хатин..ці;

Д скрин..ці.

11. Знайдіть слово з буквосполученням «-льц-»:

А) Натал..ці;

Б) люл..ці;

В) сопіл..ці;

Г) рибал..ці;

Д) весел..ці.

12. Знайдіть слово, у якому перед шиплячим пишеться м'який знак:

А) тон..ший;

Б) виструн..чений;

В) нен..чин;

Г) змен..шити;

Д) промін..чик.